

Tillsammans blir man starkare

– Utbyte av erfarenheter och knytande av kontakter på den nicaraguanska landsbygden

Detta är en rapport från det erfarenhetsutbyte som ordnades mellan fem byorganisationer i norra Nicaragua i början av februari 2011, tack vare finansiering av Emmaus – Stockholm. Organisatörer var byorganisationen i Los Mangles tillsammans med MCN San Lucas, MCN Somoto och AMDES.

Ett femtiotal personer har samlats i den lilla byn Los Mangles, majoriteten kvinnor men också några män. Klockan börjar närma sig nio på morgonen och de flesta har rest långt för att kunna vara med på dagens träff. Trots att man kommer från olika byar och kanske aldrig träffats innan så har man en hel del gemensamt. Man lever på landsbygden i Nicaragua och man äger inte mycket mark. Livet är i perioder tufft och det är svårt att mätta alla munnar i familjen. En annan sak man har gemensamt är att man bestämt sig för att göra något åt saken – inte genom att migrera till USA eller Costa Rica – utan genom att organisera sig och tillsammans arbeta för att förbättra sin tillvaro. Till sin hjälp har man två lokalavdelningar av Movimiento Comunal Nicaraguense (MCN) och organisationen AMDES som får finansiellt stöd från Sverige genom Vänskapsförbundet Sverige – Nicaragua (VFSN).

Små byar – stora avstånd

Deltagarna har samlats i Los Mangles för att utbyta erfarenheter av det arbete som de hittills gjort i deras byorganisationer. De kommer från fem olika byar, belägna i olika delar av norra Nicaragua.

Los Mangles ligger nära det lite större samhället Posoltega och är en liten by som knappast finns utsatt på kartan. De närmsta stora städerna är Chinandega och León, men de ligger närmre kusten. Området närmast runt byn består av åkermark och runtomkring tornar vulkanbergen upp sig. Trakten har varit odlingsmark sedan kolonialtiden. Under den amerikanska interventionen i början av 1900-talet och under Somozadiktaturen ökade antalet storskaliga plantager. Särskilt bomullsodlingen utarmade jorden rejält. Området är torrt och den stora utmaningen är att se till att ha tillräckligt med vatten till grödorna. Byn Los Zanjonos ligger inom samma region. Under orkanen Mitch i slutet av 1980-talet uppkom de största skadorna och de flesta dödsfallen i landet här i området på grund av ett kraftigt jordskred utmed den stora vulkanen Casita som innebar att flera byar begravdes och ännu fler täcktes av damm och sot. Området blev föremål för stora upprustningsinsatser från inhemska, men kanske framförallt utländska aktörer. Organisationen AMDES bildades av lokala krafter som samarbetat med utländska NGOs under och efter Mitch. Idag syns dock inte många utländska organisationer till i området.

De övriga deltagarna har rest från Nicaraguas norra inland. Apatule och Unile/La Grama stöds av MCN Somoto och San Fransisco, ligger inte långt därifrån, men arbetar med MCN San Lucas. Både San Lucas och Somoto är städer i Madrizregionen. Området är lite svalare och grönare än regionen där mötet hålls och där odlas främst kaffe och spannmål. De mest långväga deltagarna har rest från isolerade byar nordväst om Somoto och startade sin resa tre på natten för att vara framme i tid för mötets start. Då är det skönt att det finns frukost ordnad när man kommer fram!

Frukost plockas fram innan mötet ska börja. (foto Erich Chavarria)

Makt, jämställdhet och mat – bakgrunden till mötet

Efter en kort geografifektion tar vi ytterligare en liten omväg över till erfarenhetsutbytet bakgrund. VFSN samarbetar med sex olika organisationer i Nicaragua som alla är verksamma i norra Nicaragua. Av dessa är tre stycken lokalavdelningar av MCN, en är ett bykooperativ och två är organisationer som arbetar med liknande verksamheter som MCN. Bykooperativet, Los Rincones, är lite speciellt på det sättet att de inte arbetar med "underorganisationer" utan endast med inom sin egen organisation. I samtliga övriga samarbetsorganisationer fungerar VFSN:s stöd på två nivåer, dels, stödjer vi samarbetsorganisationerna i deras interna organisatoriska utveckling, dels stödjer vi dem i deras arbete ute i de byar som ligger inom deras områden. Arbetet går ut på att hjälpa människor att hitta de verktyg de behöver för att förändra vardagen. Det handlar om att organisera sig.

De flesta av VFSN:s samarbetspartners har arbetat med en och samma modell för att skapa livskraftiga kooperativ och byorganisationer. Det handlar dels om att ge kunskap i hur man organiserar sig och vilka rättigheter man har, men också att ge något att organisera sig kring. Det förstnämnda innebär utbildning i mötesmetoder, nicaraguanska lagar, jämställdhet, konflikthantering med mera. Det andra består av en produktiv del såsom till exempel köksträdgårdar (finansiering av frön, jord, utbildning i kompostering etc) eller hönsuppfödning (material till hönsburet, hönsor och utbildning i djurskötsel) som ibland kompletteras med en kreditfond (och medföljande, enklare utbildning i bokföring).

Erfarenhetsutbytet som hölls i februari 2011 var alltså inte en träff för VFSN:s samarbetspartners utan med de människor som de samarbetar med och som i sin tur bildat organisationer. Vissa av dem har arbetat ett längre tag tillsammans medan andra inte har hållit på lika länge. Gemensamt för dem är att de sällan får möjlighet att träffa andra som arbetar med liknande saker som de själva och därför inte får möjlighet att ställa frågor eller utbyta

tips och idéer med andra än de i den egna organisationen. Därför var förväntningarna höga på morgonkvisten.

Bra och dåliga erfarenheter

Efter de sedvanliga hälsningsfraserna påbörjades själva arbetet. Varje organisation presenterade sin verksamhet och framhöll både de problem och framgångar som de stött på under vägen. Värdbyn Los Mangles inledde presentationen. De har ansökt om några olika projekt via AMDES. Det hela startade med köksträdgårdar men nu håller de även på med ett hönsprojekt. Gruppen består av 38 män och kvinnor som samarbetat sedan det inledande projektet. Det största problemet de haft var när vattenpumpen gick sönder. Reparationen var kostsam och inget de hade råd med själva, men tack vare att de samarbetade lyckades de påverka kommunen och fick stöd för att laga pumpen. Den överskjutande summan finansierades via VFSN genom en omfördelning av projektpengarna. Los Mangles använder ett avancerat system för att redovisa produktionen där varje ägg, förlorat, sålt eller ätit, räknas. Los Zanjones, som också har ett hönsprojekt via AMDES använder samma system. De övriga deltagarna tar in det som en positiv lärdom.

I flera av byarna har man haft problem med stölder av höns, något som inte är förvånande med tanke på graden av fattigdom. Man har dock samarbetat inom gruppen och kompenserat de kvinnor som blivit av med hönor. Man har också polisanmält stölderna, men annars inte kommit på någon gemensam lösning.

Deltagarna har samlats för byorganisations presentation. (foto Erich Chavarria)

En viktig aspekt av projekten är att en del av avkastningen ständigt ska föras vidare. Los Zanjones kommer snart att inleda andra etappen av sitt hönsprojekt. I första fick 15 deltagare hönor. Hönorna har nu förökat sig och nu ska 15 nya deltagare få samma antal hönor som de första 15 fick från början. På så sätt kommer samtliga i gruppen som arbetar med

köksträdgårdar fått hönor. Även köksträdgårdsprojekten är utformade för att vara bestående projekt som fortgår efter det att VFSN:s projekt formellt är slut. En del av skörden går in i en fröbank för kommande sädder och i vissa byar har även gemensamma fruktträdgårdar planterats. Den roterande aspekten av projekten gör att byorganisationen hela tiden har potential att utökas. Detta har man sett tydligt i San Fransisco där hönsprojektet nu är uppe i 70 deltagare. Styrelsen i organisationen upplever att det är svårt att hålla organisationsgraden uppe med så många medlemmar och planerar därför att inte ta in fler deltagare utan istället se till att de som deltar blir kvar. De övriga grundorganisationerna består av mellan 20 och 40 deltagare och har därför inte upplevt samma problem.

Projekt som ger ringar på vattnet

Även om inte fler deltagare tillkommer så fortsätter kvinnorna att investera en del av sin inkomst i organisationen. Flera av byarna har bildat mikrokreditfonder där deltagarna kan ta lån för att finansiera investeringar eller om man behöver pengar till sjukvård, medicin eller barnens skolgång. I ett land som Nicaragua där det är svårt att få lån om man är fattig och där räntorna är höga får en mikrokreditfond stor betydelse. Det är deltagarna själva som administrera fonden. Förutom kreditfonder så planerar deltagarna andra gemensamma inköp såsom till exempel grisar i San Fransisco. I byn Apatule bestämde sig deltagarna för att de skulle spara ihop till en kvarn som de sedan skulle driva tillsammans. I början av året fick de reda på att Emmaus Björkå bestämt sig för att finansiera inköpet av kvarnen. Hur arbetat med att mala mjöl, baka tortillas och vilken annan verksamhet kvinnorna i Apatule kommer vi att rapportera om längre fram.

Deltagarna besöker hönsgård och fruktträdgård efter lunchen. (foto Erich Chavarria)

Efter presentationerna besökte deltagarna två hönsgårdar i Los Mangles. Sedan fortsatte samtalen. De tre byarna från norra Nicaragua imponerades över den kontroll som Los Mangles hade över produktionen och menade att det är en lärdom de kommer ta med sig hem. Deltagarna var överens om att solidaritet mellan deltagarna och en hög organisationsgrad är

avgörande för att projekten ska fungera. Några av grupperna har varit med om avhopp när det har varit svåra tider. Ett fåtal deltagare har inte kommit tillbaka medan andra avhoppare sett att kvinnorna som stannat kvar klarat av att lösa problemen tillsammans och därför bett om att få komma tillbaka.

Deltagarna från byn Unile/La Grama reflekterar över hur man måste vara som kvinna för att klara av projekten. Man måste vara en ”macha”, det vill säga en kvinna som fattar beslut, arbetar hårt och syns ute i samhället. Det är inte kvinnoroll som är vanlig på den nicaraguanska landsbygden. Majoriteten av deltagarna i projekten är kvinnor och majoriteten av dessa har man och barn. Hela familjen är involverad i projekten men det är kvinnan som är formell deltagare och mannen som bistår henne. Genom denna ansvarsfördelning har de traditionella könsrollerna i praktiken förändrats till kvinnornas fördel. Kvinnan har blivit någon som det är värt att lyssna på och som drar in en inkomst till familjen. Det är en bit på vägen i ett ännu mansdominerat samhälle.

Deltagarna har deltagit i en rad utbildning som inte bara relaterar till de praktiska projekten, utan syftar till att öka samhällsdeltagandet. Men kanske är det först i den faktiska situationen som man lärt sig hur man organiserar sig, hur man löser konflikter på ett konstruktivt sätt och hur man tacklar problem som uppstår i verksamheten eller i vardagen i övrigt. Deltagarna menar i alla fall att det är det som projekten gett. Även om man i början kanske främst såg de materiella tingen som innebar att man kunde få bättre mat för dagen, så har man i efterhand upptäckt att man fått en helt ny sysselsättning, självkänsla och roll i byn på köpet.

Efter en lång dag är det dags för deltagarna att bege sig hemåt. De sista åker så sent som vid midnatt. Med sig hem har de nya lärdomar och nya kontakter har knutits.

Text Caroline Johansson
Caroline.Johansson@vfn.se